

ATVIRUMO STANDARTAS LIETUVOS SAVIVALDYBĖMS

REKOMENDACIJOS

Šios rekomendacijos sudarytos atsižvelgiant į 2015 m. atlikto TILS savivaldybių skaidrumo tyrimo rezultatus. Jo metu buvo vertinta, kiek informacijos savivaldybės skelbia apie savo veiklą septyniose srityse: “Institucijos struktūra, pareigybės ir darbuotojai”, “Savivaldybės tarybos veiklos skaidrumas”, “Savivaldybės antikorupcijos politikos skaidrumas”, “Savivaldybės įmonių ir paslaugų skaidrumas”, “Savivaldybės biudžeto ir jo vykdymo skaidrumas”, “Savivaldybės viešųjų pirkimų skaidrumas” ir “Gyventojų įtraukimas į viešųjų sprendimų priėmimą”.

Rekomendacijų tikslas – patarti savivaldybėms, kokią informaciją jos turėtų skelbti, jei norėtų geriau suvaldyti korupcines rizikas ir patogiau informuoti gyventojus apie savo veiklą.

Svarbu! Visą finansinę informaciją rekomenduojama teikti atvirų duomenų formatais. Daugiau apie juos kviečiame skaityti [čia](#). Savivaldybių skaidrumo tyrimo rezultatai pateikiami svetainėje www.jurgiokepure.lt

SKILTIS “INSTITUCIJŲ STRUKTŪRA, PAREIGYBĖS IR DARBUOTOJAI”

1. Savivaldybės darbuotojų atliekamos funkcijos ir pareigybės turėtų būti skelbiamos prie kiekvieno darbuotojo, ne tik prie bendro departamentų ar skyrių aprašymo.

LR Vyriausybės nutarime “Dėl bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo patvirtinimo” numatyta, kad savivaldybės turi skelbti kiekvieno darbuotojo atliekamas funkcijas ir specialiuosius reikalavimus jų pareigybei. Tai padeda gyventojams geriau suprasti, kokios kvalifikacijos asmenys dirba jų savivaldybėje ir už kokias veiklas jie atsakingi.

2. Siekiant išvengti interesų konfliktų ar net jų regimybės, savivaldybės tarybos narių ir administracijos vadovų asmeninės viešų ir privačių interesų bei turto deklaracijos turėtų būti skelbiamos viešai prie konkrečių darbuotojų.

Kadangi vadovaujančias pareigas užimantys asmenys formuoja visos institucijos įvaizdį, tokios informacijos skelbimas galėtų tvariai prisidėti ne tik prie skaidresnio sprendimų priėmimo, bet ir prie didesnio pasitikėjimo savivalda. Asmeninių deklaracijų skelbimas prie konkrečių asmenų kontaktinės informacijos, o ne bendrų nuorodų teikimas į Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos (VTEK) arba Valstybinės mokesčių inspekcijos (VMI) titulinis puslapis palengvina informacijos paiešką.

SKILTIS “SAVIVALDYBĖS TARYBOS VEIKLOS SKAIDRUMAS”

1. Turėtų būti skelbiami visi individualūs tarybos narių balsavimai svarstomais klausimais.

Šiuo metu iš svarstomų klausimų pavadinimų, kurie skelbiami savivaldybių svetainėse, vis dar neretai sunku suprasti svarstomas temas ir kokias pozicijas posėdžių metu užima bei apie ką diskutuoja konkretūs Tarybos nariai. Todėl siekiant sudaryti tinkamas sąlygas gyventojams susipažinti su savivaldybių veikla, svarbu viešinti individualius balsavimus.

2. Turėtų būti skelbiami visų posėdžių protokolai.

Turint posėdžių protokolus per kompiuterinę paiešką paprasta surasti bet kurį svarstytą klausimą ir konkrečių asmenų pasisakymus jo atžvilgiu. Nors vaizdo transliacijos nėra tokios patogios naudojimui, jos galėtų būti protokolų alternatyva, jei turėtų įdiegtą paieškos sistemą pagal svarstomus klausimus ir pasisakančius asmenis. Vaizdo transliacijos, jei juose nenumatyta detali vaizdo paieška, negali būti laikoma protokolų alternatyva.

SKILTIS “SAVIVALDYBĖS ANTIKORUPCIJOS POLITIKOS SKAIDRUMAS”

1. Savivaldybės svetainėse turėtų būti skelbiamos savivaldybių kovos su korupcija programos, įgyvendinamos antikorupcinės priemonės bei jų įgyvendinimo progresas.

Svarbu ne tik viešinti antikorupcinių priemonių sąrašą, bet ir periodiškai informuoti apie jų įgyvendinimo progresą, t.y. kas konkrečiai viešinimo laikotarpiu jau yra padaryta, ar programos įgyvendinimas vyksta pagal numatytą planą, o jei kokį nors priemonių nuspręsta atsisakyti, aiškiai pagrįsti, kodėl.

2. Turėtų būti skelbiamas visiems savivaldybės darbuotojams taikomas etikos kodeksas ir savivaldybėje galiojanti tvarka dėl galimų/negalimų dovanų bei kelionės išlaidų.

Lietuvos korupcijos žemėlapyje [duomenimis](#), savivaldybės vis dar patenka tarp korumpuočiausių institucijų Lietuvoje. Kas penktas šalies gyventojas prisipažįsta savivaldybėse mokėjęs kyšį. Sprendžiant šią problemą ypač svarbi savivaldybių pozicija ir aiški politika dovanų atžvilgiu. Etikos kodekso skelbimas padėtų geriau suprasti, kokiomis vertybėmis ir principais vadovaujasi kiekvienas savivaldybės darbuotojas.

3. Savivaldybės svetainėse turėtų būti konfidencialus arba anonimiškas pranešimų apie galimą korupcijos atvejį kanalas, o šalia detalai aprašyta, kas daroma su gautais pranešimais.

Lietuva vis dar neužtikrina apie korupciją pranešančių asmenų apsaugos, o gyventojai neretai bijo pranešti apie pastebimus galimus pažeidimus. Todėl labai svarbu, kad savivaldybė aiškiai pasakytų, ar jos pranešimo kanalas yra konfidencialus, ar anonimiškas, taip pat kokie konkrečiai darbuotojai turi priėjimą prie gaunamų pranešimų bei kam pavedama tirti gautą informaciją.

SKILTIS “SAVIVALDYBĖS ĮMONIŲ IR PASLAUGŲ SKAIDRUMAS”

1. Turėtų būti viešinamos visos savivaldybei priklausančios įmonės, įstaigos ir bendrovės bei nurodoma, kokią dalį jų akcijų valdo savivaldybė.
2. Turėtų būti viešinama, kokius asmenis savivaldybė delegavo į bendrovių valdybas ir nurodomos jų skyrimo į šį postą priežastys.

Siekiant išvengti regimybės dėl netinkamų asmenų delegavimo arba interesų konfliktų skirstant pareigas, rekomenduojama viešinti delegavimo priežastis ir nurodyti, kodėl paskirtas žmogus buvo geriausias kandidatas Valdybos nario pareigoms užimti.

SKILTIS “SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO IR JO VALDYMO SKAIDRUMAS”

1. Savivaldybės turėtų viešinti savo metinį biudžetą, detalias finansines ataskaitas ir skolos dydį.

2014 m. Lietuvos gyventojų apklausa [rodo](#), kad gyventojams trūksta informacijos apie savivaldybių veiklą, o trečdalis norėtų geriau suprasti, kaip savivaldybės išleidžia savo biudžeto pinigus, kodėl susidaro skolos. Šią informaciją reikėtų skelbti ne prie mero, o prie finansinių ataskaitų, kas palengvintų informacijos paiešką.

2. Metiniai biudžetai ir finansinės ataskaitos turėtų būti viešinamos .xls arba .csv formatais.

Finansiniuose dokumentuose turi veikti kompiuterinė paieškos sistema, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo galėtų lengvai pagal raktinius žodžius susirasti visą jį dominančią informaciją. To neįmanoma padaryti skenuotose arba kai kuriuose .pdf dokumentuose, todėl ataskaitų viešinimas šiais formatais nėra tinkamas.

SKILTIS “SAVIVALDYBĖS VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SKAIDRUMAS”

1. Turėtų būti viešinami planuojami viešieji pirkimai, jų specifikacijos, taip pat ankstesnius konkursus laimėję tiekėjai, jų teikiamos paslaugos ir šių paslaugų vertės.

Šios informacijos skelbimas ne tik būtų naudingas suinteresuotiems tiekėjams, bet ir mažintų regimybę, kad darbams atlikti pasirinkami savivaldybei galimai palankūs tiekėjai atsirenkant juos neskelbiamu derybų būdu.

2. Turėtų būti viešinama, kodėl buvo pasirinkti konkretūs tiekėjai.

Siekiant išvengti regimybės dėl korupcijos apraiškų atrenkant viešųjų pirkimų laimėtojus, savivaldybės svetainėse turėtų būti viešinamos laimėtojų pasirinkimo priežastys arba pateikiamos konkrečios nuorodos į Centrinę viešųjų pirkimų sistemą.

3. Turėtų būti viešinamos VP Atrankos komisijos sudėtys ir jų viešų ir privačių interesų deklaracijos.

Tokios informacijos skelbimas padėtų iš anksto identifikuoti galimus viešųjų ir privačių interesų konfliktus bei išvengti regimybės dėl nesąžiningų atrankos kriterijų sudarymo arba laimėtojų pasirinkimo.

4. Turėtų būti skelbiamas visas savivaldybei priklausantis nekilnojamas turtas, nuomojamas turtas ir jo kaina.

SKILTIS “GYVENTOJŲ ĮTRAUKIMAS Į SPRENDIMŲ PRIĖMIMĄ”

1. Svetainėse turėtų būti aiškiai informuojama apie gyventojų galimybę dalyvauti viešose konsultacijose bei skelbti, į kokius jų pasiūlymus buvo nuspręsta atsižvelgti arba ne.

49 proc. Lietuvos gyventojų [nepakanka](#) informacijos, kaip jie gali dalyvauti viešose konsultacijose ir teikti savo pasiūlymus. Todėl rekomenduojama šią informaciją viešinti taip, kad būtų paprasta ir

lengva surasti, taip pat aiškiai parašyti, kad dalyvauti viešuose konsultacijose ir teikti pasiūlymus gali kiekvienas norintis.

2. Svetainėse turėtų būti aiškiai parašyta, kaip gyventojai gali pateikti skundą arba pasiūlymą bei nurodyti, kas konkrečiai bus su jais daroma, kada galima tikėtis atsakymo.
3. Turėtų būti skelbiama ne tik apie būsimus Tarybos posėžius, bet ir viešinami per posėdį svarstysiami dokumentai.

